

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja trikrat na teden, v torek, četrtek in soboto, ter velja po pošti prejeman, ali v Mariboru s pošiljanjem na dom, za celo leto 10 gold., za pol leta 5 gold., za četrt leta 2 gold. 60 kr. — Za oznanila se plačuje od navadne četrstopenjske vrste 6 kr. če se oznanilo enkrat tiska, 5 kr. če se dvakrat in 4 kr. če se tri- ali večkrat tiska. Vsakokrat se plača štempelj za 30 kr. — Dopisi naj se izvole frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo je v Mariboru, v koroški ulici hišn. št. 220. Opravištvo, na katero naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. administrativne reči, je v tiskarnici: F. Skaza in dr., v koroški ulici hišn. št. 229.

Manifest hrvatskih zastopnikov,

kakor smo ga prinesli v našem listu poslednjega četrta, je vzbudil po vsem novinarstvu veliko pozornost. Magjarski, magjaronski in nemško-ustavovni listi so vstali po konci. „Pester Lloyd“, „Naplo“ in organi magjaronstva skrivajo svoj srd z navadno taktiko ptiča strusa, ki se pred svojim sovražnikom skrivi misli, ako glavo v pesek vtakne. Oni sami sebi in svojim gospodarjem s tem pogum delajo, da veljavnost in nasledke te izjave manjšajo kar se jim da. Odkritosrčnejša, ker manj udeležena, je dunajska stara „Presse“. To glasilo avstrijskega nemštva v trombo piha in pozivlje Nemce in Magjare na boj, na skupno križarsko vojsko, ne samo proti nevarnim Hrvatom, nego proti vsemu Slovanstvu.

„Slovanska opozicija jaha visoko na konji — piše „Pr.“ — „Onstran Litave oprezuje (!) vlada z energičnim postopanjem, tu pri nas Slovane na ravnost osrčavajo. Še nikdar niso razmere avstrijskih Slovanov toliko časa in prilike ponujale, da se vzajemnost doseže, nego zdaj.“ Dalje primerja „vedno pogumnejše vstajanje ultra-narodnjakov hrvatskih in njih težnje po samostalnosti“ s postopanjem Čehov in nahaja, da se obadva slovanska naroda enako in vzajemno borita. „Položaj se vedno ozbilnejši (resnejši) napravlja, gledati moramo v bodočnost. Čim tesnejša se dela solidarnost Slovanov, tem bolj mora politični instinkt nemške Avstrije in Magjare sprijateljiti in zblížati.“ Tako govori stara „Presse“ in vroče poklada ogerskim vladnim možem na srce, naj se vendar ne obotavljajo, temuč naj roko podade in izvlečejo ustavoverne Nemce iz blata, kamor so zagazili.

To je jasno — in naravno. To je zopetni dokaz, da Magjari, kakor Nemci, nemorejo slišati o prijateljstvu s Slovani, ter da se Magjari in Nemci, kakor se tudi med seboj sovražijo, vselej zedinijo v sovraštvo do Slovana. To je že zgodovinsko. Od časa, ko so Nemci z Magjari v zvezi podrli Svetopolkovo slovansko državo, do l. 1848, ko so Magjari z Nemci počeli in bili boj proti baš vzbujaju-

jočemu se slovanstvu, pa noter do denšnjega dne vidimo eno in isto prikazen. Zatorej sta pa ta dva naroda edina, ki se, trepetaje pred strašilom panslavizma, presezata samo v sumnjičnji vsega kar je naše ali od nas.

Tako so Hrvatje pri zadnjih volitvah za Magjare nepovoljno volili. Namestu, da bi poslednji prave uzroke spoznali, iščejo jih tam kjer biti ne morejo. Magjarske in nemške novine glasno in pred vsem svetom pripovedujejo, da so Hrvatje kupljeni, enkrat od kamarile, reakcije, drugokrat od Čehov. In čudni rustikalni grof Pejačević, kteremu je Andraš izposloval naslov ministra, izreka isto sumnjičenje javno in imenuje svoto 150.000 gld. ktere bi bila narodna stranka dobila od Čehov. Poslednja tirja dokazuje, imenuje z vso pravico tega ministra lažnika, nevrednega spoštovanja nj. Veličanstva. A za kar se vsak osebenjak potegne, za svojo čast, to magjaronskemu ministru ni mar. Pejačević še do danes ni nič dokazal niti dokazoval.

Vendar take malosti magjarske prijatelje Nemce ne moti. Njih največji organ „N. fr. Pr.“ govoreč o izjavi hrvatske narodne stranke isto obdolženje ponavlja in nemškemu svetu s tisto brezsrčno frivolnostjo o Hrvatih in Srbih sodi, kakor drugače o Slovanih sploh ne more. Teško je uganiti, ali iz te sodbe gleda nevednost in neznanstvo razmer, ali čista hudobnost. Gotovo oboje. Iz enega in iz drugega izvira očitane, da je Hrvatska samo orodje reakcije, da Magjari za Hrvate denarne žrtve prinašajo, da hrvatska narodna stranka nema pravice o nesvobodi tožiti, ker ima „celo armado duhovnikov v sebi“, da je premajhena za vsako samostalnost itd. Na konci teh psovav se pa tudi v tem listu pokaže pravi uzrok srda, in ta je strah. „Tako se bode slovansko-ultramontansk ogenj okolo in okolo ustavnih (avstro-ogerskih) poslopij našgal“ zaupije dunajski list in končuje enako s svojo staro tovarišico z zarotovanjem na Magjare, naj Hrvate podero in tako pomagajo proti — Hohentwartu.

Pravijo, da ako se hudiča mala na steno, res pride. In tako morda ne mislijo tako neprav, ako se boje, da bode morda baš jugoslovanstvo in

hrvatstvo imelo odločilni vpljiv, ne samo na svojo temuč na osodo vse monarhije in vseh Slovanov, ako tudi ne v tem pomenu, kakor oni kriče. Kar se tiče nemške navade, vsemu, kar je slovanskega, veljavnost, imenitnost in važnost odrekati, tu se pač more ponavljati, da so baš tako delali proti Nemcem Francozi — a pred vojno.

Da pa Nemci nemajo stvarno proti hrvatski deklaraciji kakor sploh proti slovanski politiki ugovarjati, nego da jih vodi samo njih narodna oholost, to kažejo vsi njih listi, od stare „Presse“ do ljubljanskega nemškega zakonjaka „Tagblatt“, ki v uvodnem članku od 3. oktobra zagotavlja, da je v Avstriji zdaj naroden ne političen boj. Torej se v Ljubljani bide boj nemškega rajha proti kranjskemu slovenskemu domačinstvu, torej je samo vodenje-za-nos, ako dežmanovci in enaki jezdi hajo liberalizem ali ustavnost!

Dobro si je v tem zapomniti izrek stare „Presse“, v članku o hrvatski deklaraciji izrečen, ktera o avstrijskih Nemcih pravi, kar smo mi že davno vedeli: „Nam (Nemcem) je naša narodnost ljubša nego vsaka državna oblika (torej tudi absolutizem) in za brambo te naše narodnosti se ne strašimo nobene žrtve.“

Dobro! I mi Slovani moramo in hočemo tako reči. Vsaka zveza, vsaka žrtve, vse za narodnost!

Iz deželnih zborov.

Govor posl. dr. Dominkuša

v štajerskem deželnem zboru v 8. seji proti pravni zabrambi:

„Najvišji reskrip od 12. sept. poslan deželnemu zboru českemu se v resoluciji, ktero večina posebnega odbora nasvetuje, tako razumeva, kakor nij niti po besedah tega reskripta, niti po smislu njegovem opravičeno. Po nepristranskem razsodku obsega najvišji reskript pogojno priznanje pravice kraljestva českega toliko, v kolikor se te vsled začetega pomirjevanja zedinjujejo z državnimi osnovnimi postavami, z ogersko kronovanjsko

Listek.

Iz pismene zapuščine A. Tomšiča.

I.

Dr. K. Sladkovsky. *)

Komaj je tega mesec dni, ko se je eden prvih braniteljev slovanskih pravic, ali prav za prav, ker pravice nimamo, eden prvih izmed tistih mož, ki si prizadevajo, da bi Slovenci enkrat prestali biti državni parija, v mojem stanovanji pri-toževal in rekel: „Jaz ne morem umeti, kako da imate Slovenci tako malo značajev!“ Ker je bilo to za časa deželnih zborov, skoraj mu nisem mogel ugovarjati, dasiravno sem bil takrat kakor zdaj prepričan, da imamo tudi mi Slovenci pošteni znančaje, ki bi bili pripravljeni vse žrtvovati za narodovo srečo. A tožba je bila vendar na nekatere strani opravičena. Zatorej in ker sem pri zadnji besedi videl nazočih mnogo mladih ljudi,

namenil sem se denes govoriti o možu, ki je za svoje prepričanje na smrt obsojen kasneje še neizmerno mnogo storil za svoj narod, govoriti o možu, kteremu se je skušal bližati pred enim letom naš državni kancelar, kterega je zdaj vzel minister Berger v svojo politično kombinacijo. Odločil sem se govoriti o dru. Sladkovskem.

Ime voditelja t. i. Mladočehov, g. dra. Dragotina Sladkovskega je že davno seglo čez meje njegove ožje domovine, in jaz mislim, da ne bode slavnemu društvu neljubo, ako poskusim načrtati moža, ki se ne odlikuje samo zaradi svoje velike duševne zmožnosti, ampak tudi zaradi svojega poštenega političnega značaja. Karl Sladkovsky šteje le malo sovražnikov, kajti tudi njegovi pošteneji politični in narodni nasprotniki ga brezpogojno spoštujejo. Samo politični tartufi sovražijo njegovo iskreno odkritosrčnost in demokratično mišljenje, ki ne pozna diplomatičnega hinavstva in priliznenih političnih finés.

Dr. Sladkovski je skoz in skoz naroden svobodnjak. Vse njegovo življenje to spričuje z bridkimi dokazi. Kdor je kakor jaz gledal v

odprto melanholično oko, ktero se mu le tedaj razsvetli, kader mu navdušenje srce ogreva ali kader mu nevolja trga notranjost, le on more presoditi uradno resnobo in ob enem človekoljubje, s kterim ta česki demokrat preudarja napake in slabosti razevetajočega človečanstva. Sladkovsky le redkokdaj govori, ali kader on govori, govori čisto, nesebično prepričanje, on se le malokdaj smeje, ali kader se vesel smehljaj pokaže okolo njegovih ustnic, takrat ta smehljaj zaznamuje ali zmago českega naroda, ali važen korak do narodove zmage.

Morebiti bi kdo naravnemu, včasih robotemu Sladkovskemu odrekal sposobnost za diplomata, ki se zvija in do tal poklanja sedanjim velikašem, nihče pa mu ne bo odrekal izvrstnih državnih sposobnosti — seveda je Sladkovsky državnik le tam, kjer se hoče državniška umetnost naslanjati na svobodo in pravico. Redka mirnodušnost, ki ve nasprotnika potipati pri njegovih slabostih; železna logika brez fraz, izvenredna bistroumnost, nenavadno in obširno znanje jezikov, obširna, v praksi pridobljena administrativna urnost, velika zgovornost, oseben pogum, značaj, ki se v bistve-

*) Razvidno je iz zapopadka, da je ta med Tomšičevo zapuščino najdenispis osnovan kot govor, najbrž za kako „besedo.“ Ali ga je kedaj govoril, ni nam znano.

prisego, z močnim stanjem države in z opravičenimi terjatvami družih kraljestev in dežel.

Jaz zatorej v omenjenem najvišjem reskriptu ne morem najti prelomljenja ustave, ktere pravno obstanje itak večina avstrijskih narodov ne priznava, temuč morem spoznati samo dejanje krone, ktero nosi v sebi dobromisleč namen, ki pomirjenje pripravlja, in ktero tem menj k sprejetji omenjene resolucije opravičuje, ker reskript ni niti kako obstoječo postavo odpravil, niti kako novo ustvaril.

Trdi se, da je državno pravo českega kraljestva zastarelo, da se oslanja samo na oplesnjete pergamente, da je tekom časa ugasnilo. Jaz ne mislim tako. Pravice kacega naroda se morejo s silo izpodrinuti, a nikdar odpraviti in barem to se bode moralo priznati, da ima deklaracija, ktero je česko-slovanski narod s tako enodušno močjo pokonci držal, vsaj žive pravne terjatve, preko kterih se ne more prekoračiti, ako se hoče omahljivemu zidanju naše ustave trdna podloga dati. Jaz tedaj mislim, da ni samo nedotakljiva pravica krone, temuč njena dolžnost računati z ustavnim razporom in pot nadelati, po kterem se na pravičen način odpravi. Zato bodem glasoval proti nasvetovani resoluciji.

Prej sem rekel, da večina avstrijskih narodov pravno obstanje ustave ne priznava. Jaz bi tega stavka ne hotel izreči, da ne bi vspored konstatiral, da moji sorojaki in v obče Slovani visoko vrednost ustavnih pravic in v osnovnih postavah zagotovljene svobode priznavajo in jih obdržati hočejo. Ali oni so proti obstoječi ustavi iz narodnih, pravniških in svobodnostnih razlogov.

Znano je in tajiti se ne dade, da je prava in osnovna misel februarke in decemberske ustave, kakor tudi volilnega reda, na kteri se oslanja, le-ta, gospodstvo nemškega plemena nad drugimi narodi z umetno narejenimi večinami zagotoviti in kolikor mogoče s strogo centralizacijo v novoiznajdeni državi Cislajtanciji razne narodne individuavnosti razdreti in izbrisati. Na ta način ustvarjena večina v državnem zboru je svojo oblast rabila do skrajnih mej, nastavila je vse važne državne urade v celi državi s svojimi organi in je dala notranji in zunanji politiki odločno nemško-narodno barvo. Jasno je, da s tem so morali drugi narodi, ki so v dejanski večini, biti razžaljeni in razdraženi. Jaz mislim, da je strašanska zmota, svobodnostne institucije v soglasje spraviti hoteti s sistemom tlačjenja in raznarodovanja. Tak sistem se da samo s pogubljivimi in zaničljivimi pripomočki za nekoliko časa po konci držati, in spravlja brezsrčne in posilniške življe na površje, kteri položaj upotrebljujejo za svoje samokoristne namene. Tak sistem skriva v sebi celo največje nevarnosti za svobodnostne stvaritve same, ker se vsled neogibnega brezuspaha zaupanje v blagoslovno delateljnost svobodnostnih ustanov zmanjša pri ljudstvu in pri vladarju države.

nih vprašanjih nikomur ne uklone, to so lastnosti, ktere bi moral v vsaki svobodni državi imeti vsak državnik, in te so v obilni meri združene vse v eni osebi, njeno ime: dr. Sladkovsky.

Če sedanja onemogla Evropa teh lastnosti pri Sladkovskem še ni vedela porabiti, ne more nas to motiti. Sl. šteje še le 46 let in njegova karijera še ni končana. — V kratkih trenotkih sicer res ni mogoče temeljito pretresati, kako se je ta značaj razvil, vendar mislim, da mi bo tudi tukaj mogoče vsaj najvažneje navesti iz njegovega životopisa.

Sladkovsky se je leta 1823 narodil v Pragi. 6 mesecev staremu dečku je umrl oče. Mati se je omožila z nekim učiteljem, ki je dečka primerno odgojal. Morebiti ni brez zanimivosti, ako tu povem, da je Sladkovskega za III. normalni razred privatno pripravil sedanji viši državnik v Pragi Jaroš pl. Adlershorst. Kako se je kasneje pot teh dveh mož križal, vidi se že iz tega, da je leta 1850 Sladkovskega k smrti obodila okrožna sodnija na Hradšinu, pri kteri je bil tedaj še neplemeniti Jaroš sodnik. — Po dokončani gimnaziji, je Sl. z najboljim vspehom dovršil filozofične in juridične

Mi hočemo torej spremeniti ustavo, ktere napadena zgradja obstoji v brezpravilnosti, da je večina dunajskega državnega zbora in torej osoda cele države odvisna od 2—6 glasov v českem ali moravskem velikoposestvu. Mi hočemo pravo ustavo, svobodno, svitlo zidanje, v kterem se bodo vsi avstrijski narodi domače čutili.

Očita se nam v poročilu odborovem, da iz napak-razumljenega narodnega čuvstva blagi boj na polji kulture nismo sprejeli. Ali se zares ne spozna, da so nam vsa sredstva do kulture notri do ljudske šole odrezali? (Protivje na levisi.)

Mi nečemo boja, mi nečemo posiljevanja, mi hočemo samo mogočnost mirnega razvitka; to pa hočemo videti v državni osnovi zagotovljeno. Ako smo v opoziciji proti liberalizmu denašnjega dne, godi se to samo zato, ker vidimo, da je samopriden in tesnosrčen.

Po moji misli se da razpor (disharmonija), ki je zdaj med avstrijskimi narodi, samo z načelom pravičnosti odpraviti in v soglasje rešiti. Naj se proklamuje načelo bratovstva in beli dan miru in svobode pride. (Odobrovanje na desni.)

Govor posl. dr. Srncea.

Visoki zbor!

Jaz moram še nekaj dostaviti temu, kar sta gospoda predgovornika moje stranke povedala proti odborovemu predlogu. Pri tem se hočem držati poročila samega in posebno njegovega zgodovinskega uvoda.

Pozivu na diplomu od 20. oktobra 1860 sem se jako čudil, nismo bili dozdej vajeni brati ali slišati takega poziva od strani one gospode, ampak ta gospoda je ravno oktoberski diplom navadno smatrala kot prav nebitveno za avstrijsko ustavo. Če pa je istina, da ta diplom začinja razvijanje nove avstrijske ustavnosti, potem je tudi ravno tako istina, da je ona v protislovju z n. v. patentom od 26. februarja 1861. Gospodu deželnemu glavarju sem obljubil postaviti držati, a ne se zdrževati kritike o postavah in zato mislim, da človek, če tudi ustavo drži, jo vendar sme kritizirati.

Oktoberska diploma je le malo predmetov pridržala državni postavodaji, večino in sicer vse ne imenomoma državni postavodaji pridržane predmete je prepustila deželni postavodaji. Diplom pozna oži državni zbor le za posamezne slučaje in govori navadno le o širšem državnem zboru, ki ima obstati iz 100 udov; februarški patent in ob enem izišli deželni redi pa so le posamezne male in malenkostne predmete izročili področju deželnih zborov, vse drugo pa zadržali državni postavodaji. Deželni redi od 26. februarja 1861 tedaj niso le samo v protislovju z oktobersko diplomu, ampak so tudi posiljeni (oktroirani). Ne samo na Českem, ampak tudi v drugih deželah smo imeli deželne zборе, kterih pravice so se več

študije v Pragi, na Dunaji pa je napravil 4 ostrih izpitov za juridični doktorat. Leta 1846 je stopil Sl. v prakso in smel si je obetati veselo, častno prihodnost. Prvi hrum leta 1848 našega Sl. ni še potegnil v javnost, ljubezen do neke deklice iz viših birokratičnih krogov bila je še premočna, da bi se bil vtikal v javno gibanje. Še le ko je tisto leto v rodovinskih zadevah potoval v Prago, zdramilo je tudi njega mogočno narodno gibanje, ki se je tedaj razodevalo v Pragi. Sladkovsky je rodom Čeh, a tudi njegova izreja je bila česka, vendar tudi takrat ni še umel popolnoma narodnega gibanja; kakor žalibog še dandenes marsikomu, zdelo se je tedaj tudi Sladkovskemu učesko gibanje preosko, tako da se je za one dobe bolj pečal, italijanskim, francoskim in angleškim jezikom, kakor s českim, ki je bil tedaj še tujec v vseh domačih šolah.

Kakor Sl. zdaj sam rad pripoveduje, zanimalo ga je leta 1848 bolj svobodnostno, nego narodno prizadevanje. Še le ko je iz Frankoboroda zadonel glas, da se mora Česka, če ni drugače s silo združiti z Nemčijo, zbudil se je v Sladkovskem narodni ponos in od tega trenutka je on

menj prikratle vsled novih deželnih redov. Če tudi ne tajim, da imajo novi deželni redi iz leta 1861 veliko predstvo pred starimi deželnimi redi, ostane vendar istina, da so posiljeni kakor februarški patent sam.

V kratkem času se je pokazalo, da državna ustava l. 1861 ni izvedljiva. Ogri niso prišli in širši državni zbor se je zbral le za trenotek in v domišljiji s tem, da so se ga sedmograški Saksi udeležili.

V ustavi od 26. februarja 1861 je bila dobila, ki stavi, da delokrog širšega državnega zbora sme premeniti le širi državni zbor sam; a pod 21. decembra 1867 se je razglasila kot nova ustava, postava, ki staro ustavo premeni, pa ne z dovoljenjem širšega ampak ožega državnega zbora. To je bilo nepostavno.

Dalje je bila nepostavnost, da so se zopet oni predmeti izrečno imenovali, ki se imajo pridržati delokrogu državnega zbora, vsi drugi pa so bili deželnim zborom prepuščeni: in tako je ta državna ustava delokrog deželnih zborov premenila, dasi dotična prememba deželnih redov ni bila predložena nobenemu deželnemu zboru.

Zato se kaže v razvitku nove ustavnosti dve veliki napaki, prvič ni zveze s prejšnjimi naredbami, drugič ni doslednosti v razvijanju za zadnih 10 let.

Tedaj se ni čuditi, če so Čehi govorili o svojih starih pravicah in še dandenes o njih govorijo (soglasje na desni), posebno ker so kmalu poznali, da jim je Šmerlingov deželni red jako v kvar in je stavi v umetno menjšino; že takrat so protestirali in le s pridržkom volili v deželni zbor. O tem, da Čehi decemberske ustave niso sprejeli, ni dvombe, kajti v zadnjih treh letih so svoj pridržek sploh ponavljali (klici: Čehi!) da Čehi, če se poljubi.

V zgodovinskem uvodu poročila je tedaj stavek: vse neogerske dežele monarhije so oktobersko diplomu in februarški patent sprejele "nepravilen, kajti Čehi nove ustave niso sprejeli. — A temu kljubu so v vseh deželah zahodne Avstrije posebno tudi na Českem zborovali zbori, ki so bili voljeni po novi ustavi.

(Konec prih.)

Deželni zbor štajerski.

(9. seja 3. oktobra) je imela nekoliko svoje zanimljivosti. Vsled ostrega govora poslanca Hermana v zadnji seji (govor prinesemo v prihodnjic) so se čutili deželni odborniki od sočlana Hermana razžaljeni, ter so rekli, ka ne delajo več, temuč prosijo dež. glavarja naj kmalu druge volitve dež. odbornikov uzroči. To je dalo Hermanu povod „zarad potolaženja nastale razdraženosti in zarad osebnega opravičevanja“ svoje besede pojasnovati, nek izraz preklicati in izreči, da „so gospodje v tej zbornici svoje roke čiste ohranili.

Poslanec V o š n j a k naznani za prihodnjo sejo interpelacijo na vlado: ali misli še v tej sesiji po-

eden najzvestejših, najstanovitnejših braniteljev narodne stvari na Českem. Od tega trenutka je vse njegovo življenje posvečeno českomu narodu in demokracičnim načelom. Že to leto je v Vaclavovih kapelih v 3 ure trajajoči filipiki govoril proti temu, da bi stanovsko plemstvo sedelo v deželnem zboru.

Njegovo ime je ostalo takrat med vsem praškim prebivalstvom tako popularno, da je bil njegov vpljiv pri vsacem narodnem koraku odvažen in da bo odvažen ostal tudi v prihodnje. Ravno tišto leto se je pričelo njegovo sovraštvo do grofa Leo Thuna, ktero Sladkovski bržkone nese saboj v grob. Leo Thun je bil takrat c. k. namestnik, in v Klementinu ujeti Sladkovski mu je v ječi vse njegovo reakcionarno prizadevanje brez okolišajev v obraz vrgel. Kakor Thun nikdar ne priznane Sladkovskemu tega očitanja, tako Sladkovsky Thunu nikdar njegovega reakcionarstva. Kasneje je moral pred Windischgräcom bežati na Dunaj, kjer je zlasti branil svoje rojake proti neumnim dunajskim napadom in zlobnemu obrekovanju.

(Konec prih.)

predložiti po kateri se zavarujejo narodne pradeželi stanujočih narodov.

Dejlov predlog o premembi opravilnika glede poslovanja pri interpelacijah pade z 29 proti 25 glasovom.

O vinorejski šoli v Mariboru se uname večja debata v kateri je zlasti mariborski baron Rast zmešan galimatias govoril proti predlogu, nazadnje pa vendar zanj glasoval. Dobro ga je zavrnil njegov somešan Reuter rekši, da je v protiglasji s svojimi volilci. Čudno je bilo slišati, da je od konservativne stranke govoril baron Gudenus proti napravi vinstvene šole na spodnjem Štajerskem. Predlog je bil potem sprejet, po katerem deželni zbor potrdi a) kupljenje posestva „pikardija“ pri Mariboru za vinorejsko šolo, b) naloži dež. odboru kupiti en del Brandisovega gozda in c) precej nastaviti direktorja za vinstveno šolo.

Domače in slovanske novosti.

— Ako hočemo Slovenci v čisto slovenskih krajih, na primer na (izvemši Kočevje) čisto slovenskem Kranjskem slovenske šole imeti, pa poleg tega vendar še tujemu nemškemu jeziku mesto dajemo: nič nam ne pomaga, Nemci in nemškutarji upijejo, ka se nemštvu sila in krivica godi. Ali kako delajo Nemci in nemškutarji v sredi Slovencev živeči, kjer imajo oblast v rokah to kaže slučaj, da se je letos na mariborski glavni šoli slovenski jezik tudi kot učni predmet izvrgel. Mariborska glavna šola bode čisto nemška, in stariši, ki bi radi, da se njih otroci tudi slovenski uče, morali jih bodo poučevati sami, ali pa v druge šole pošiljati. To je nemška pravičnost nasproti minoritetam.

— Kako Slovani in posebno mi Slovenci nemamo od nemških konservativcev dosti več pričakovati v obziru narodnih pravic, kakor od liberalcev, to se je pokazalo v koroškem deželnem zboru. Tam je poročal nemški poslanec Burger o neki slovenski vlogi iz junske doline in navsvetoval: občinski zastop naj se prosi za nemško prestavo svoje prošnje. Slovenec Einspieler je protestoval proti tej krivici in temu narodnemu tlačanju. Zdaj pak je res zbor nad „ščuvaja“ Einspielerja vstal in naposled je pri glasovanji Einspieler sam ostal, njegovi trije „konservativno-katoliški“ poslanci so z liberalci potegnili, ker šlo je za germanizacijo.

— V ljubljanski slovenski parlament je bil te dni prišel skozi Ljubljano potujoč neki Švaba, ter zdaj poroča v „N. Fr. Pr.“, kako je s svojimi očmi videl družbo, ki se zabavlja „im windischen idiom“, kterege so se vsi v ljubljanskem zboru sedeči „iz gramatike“ naučili ter ga zato širokoperno govore. „Komaj človek svojim ušesom zaupa, piše ta švabski temeljtnik, — ako čuje samo slovansk kmečk jezik v postavodajništvu dežele, ktera je bila do leta 1866 nemška zvezna dežela in se je stoletja imenovala in poznala samo kot dežela nemške države. Na tem mestu kjer zdaj priprost (simpel) slovensk (windisch!!) kurat čenča, govoril je pred kratkim še grof A. Auersperg besedo svobode“ itd. Ker vse te zanimive stvari tiska največji list nemške stranke — imamo tu zopet novo potrjilo, kaj namerava nemška stranka onih 13 vitezov, ki so iz „windiške“ zbornice izstopili. Kranjsko je kot del „nemške države“, torej zdaj Prusije, poznano? Zapomnimo tudi to. — Na dalje opisuje ta dopisnik nekatere ude kranjskega zbora. S sarkazmom očita, da je opazil, ka privatno dr. Costa in drugi v zbornici nemški govore. To pač ni prijetna stvar, naj sami dementirajo najbolje dejansko na dalje.

— Očetje tržaškega municipija, ali prav za prav neka posebna klika, ki terorizira cel tržaški mestni zbor, napénja, kakor „Primorec“ piše vse žile, da bi Trst od dné do dné bolj laško lice imel. V vseh srenjskih uradih uživajo sami Italjani mastne službe. In ti Italjani niso, kakor bi si človek mislil, v Trstu rojeni, obvaruj Bog!

ti gospodje bi ne bili tako energični za namen municipija kakor Italjani onkraj Jadre, oni bi se ne dali rabiti, za vsako reč bi ne bili, oni pa, se ve da, kaj jim mari če gré vse narobe. Posebno razžaljeno je bilo mesto oni dan ko je sl. starešinstvo službo, „načelnika gasilnega društva nekemu Benečanu „Bassi“ podelilo. En tržaški inženir se je najpred za to službo oglašil ali vse zastonj. Cospod Bassi je dobil službo, brez konkurza, brez skazala ali je temu poslu kos ali ne. Da ima človek samo enega očeta k tej kliki spadajočega, potem je dobro. Ali kaj zna ali ničesa, to so malenkosti, za to se očetje malo brigajo, mislijo si, ta bo dober za nas, ta bo delal kar bomo hoteli. Če je pa kdo pošten, in se hoče nepoštenemu dejanju zoperstaviti, aló mu stavijo alternativo, ali delaj kakor mi ukažemo, ali poberi culo in hajdi z bogom. — Tako postopanje je razkačilo celo mesto in očetje so izgubili skoro vse zaupanje meščanov. Okoličanov zaupanje že tako niso nikoli imeli, in ga tudi ne bodo nikoli dokler ne bodo pošteno z njimi ravnali. Kaj nek hoče slovenska okolica z italjanskim mestom. Če bi zdaj očetje nekoliko pravični bili, bi bili premenili volilni red. Ali naj bo, kakor je sedaj, so rekli, ker tako je dobro. Kaj bodo nek šesteri poslanci okolice proti nam storili? Nič, Ali če bi jih bilo 16 potem bi že utegnili kaj storiti. Torej naj ostane pri starem.

— Iz Borovnice na Notranjskem se nam vsprej morda ne tako opravičene tožbe na prejšnjega župana piše med drugimi: Jako smo sedaj veseli, ker dobivamo iz občinske pisarne vse v domačem jeziku pisano, da vsaj vemo česa od nas zahtevajo, in da ne nosimo tudi to pismo od Poncija do Pilata, kakor tiste, ktere nam pošilja zagrizeni nemčur in izvrstni barantač c. k. okrajni vrhniški sodnik gosp. Mulej. — Narodnost se pri nas čez dalje bolj oživlja, ako ravno smo za gorami, le sem pa tje se še oglasi kaki napuhneni železniški uradnik na tako imenovanem „francdorfskem“ — ker slovenske „Borovnice“ nečejo poznati železničarji.

— Društvo sv. Jeronima v Zagrebu, ktero ima kakor naše društvo sv. Mohora namen narodno knjigo širiti med ljudstvom ima kapital preko 20.000 gld. Ali zarad menj ugodne organizacije nema primerno mnogo udov. Zato je odbor tega društva, jemajoč si izgled na našem društvu sv. Mohora, 21. pr. m. sklenil ne samo ustanovne, nego tudi letne ude imeti. Vsak kdor 50 kr. plača je letni ud in dobi l. 1872 tri knjige. Ob enem bode društvo po deželi nastavilo več poverjenikov.

Dopisi.

Iz Zagreba. 3. oktobra. [Izv. dop.] Kakor znano, vprašala sta v ogerskem drž. zboru, in sicer, ogerski poslanec Iranji je vprašal Andrašija, naš poslanec Vukotinovič pa Pejačevića za tiste razloge, zavoljo kterih se je nas sabor tako nepričakovano do 15. januarja prihodnjega leta preložil? — Do denes še ni ne eden ne drugi interpeliranih odgovoril. Brž ko ne sta obadva zavoljo temeljitega in jasnega odgovora — in samo tak odgovor more interpelante zadovoljiti — v zadregi. Nazadnje bo moral brž ko ne Machiavelli iz zadrege pomagati. Če Andraš in Pijačević mislita, da bodeta s kakšnim vodeničnim odgovorom, s kakšnim sofističnim zavijavanjem situacije, ali s kakšno štilistično in dialektično tirado, s kakšno kakor Nemeec pravi „wortkänstelei“ interpelaciji zadovoljila, se zelo motita. Če nečeta tisto nejevoljo, ki se je vseh naših društvenih krogov polastila, še bolj razpiniti, bo treba jasno odgovoriti. Malostni tisti razlogi pač ne morejo biti, zavoljo kterih se je naš sabor na tako dolg odlog del! Oficijelno še denes ne vemo, zakaj nas je magjarska šiba odgodenjem sabora udarila. Mi sicer sodimo, da je naš sabor žrtva cislajtanskih homatij, zlasti priznave českega državnega prava, pa to je le naše osebno mnenje, odgovor interpeliranih ministrov bo še le tu pravo povedal.

Na slovesnem protestu naših saborskih poslancev proti saborskej odgodbi, kljujejo in grizejo denes vsi magjarski časopisi. Radi bi ga na ktere strani prekljuvali, pa tista fakta, na ktera se narodna stranka v svojem protestu sklicuje, so tako strašno resnična, in logična zveza, ki premise in končen sklep skupaj veže, je tako trdno skovana, da mu nič naškoditi ne morejo. Protest naših poslancev jim je nek monstrum, ki ne vedo kaj z njim početi, da! e celo s česko deklaracijo so ga prisposodabljali! Naj bolj jih menda ujeda izraz „tako zvana nagoda,“ in res v izrazu „tako zvana“ leži en cel program. Vse kar god so naši nasprotniki o tem protestu do sedaj pisali, vse to je emanacija njih neobrzdane politične strasti. Med tem pa postaja javno mnenje pri nas od dné do dné bolj antiunionistično, od dné do dné Magjarom sovražneje. „Vse se nekako ponavlja kakor leta 1848. Iz Pešte same so tako rekoč kakor nalašč ta duh neti. Naj novejša uradniška naimenovanja kažejo očito na to, da Magjari pomiritbe nečejo, ampak da bodo vsakako poskusili naše narodno gibanje silom potlačiti, jim sovražni duh zadušiti, ter nam zopet na prsa poklekniti, kakor so nam do leta 1848 skoz stoletja klečali. Vsi njihovi naporji bodo pa zastonj. Če smo pred 23. leti toliko moči v sebi imeli, da smo se jim z orožano roko ustavili, bodemo to moč denes v desetkrat večej meri v našem narodu našli. Mi nismo čreda ovac, ki se raztepe, če se rep magjarskega volka prikaže. „Wir sind ein einig volk,“ kakor Švicarji.

Politični razgled.

V notranji in v zunanji politiki ni važnega zaznamovati. Deželni zbori delajo dalje, največ vsak svoje deželne razmere uravnajoč. Česki deželni zbor ni še zopet zboroval, ker dotični odbori niso še gotovi s predlogi vlade in z odgovorom na ces. kraljevi reskript. Iz gališkega deželnega zbora se čuje zopetna tožba Rusinov zarad zatiranja od strani Poljakov.

Iz besedi Hohenwartovega glasila „O. J.“ bi se moglo soditi, da je zopet Beust začel svoje rogoviljenje proti zdanji pomirljivi politiki, ter da torej zopet nastaja Beustova kriza. „Oester. Journ.“ po pravici pravi, da nobena država ne more trpeti, da bi se minister proti ministru izigraval, da se mora torej temu enkrat konec storiti — kar toliko pomeni, kakor da Hohenwart sam zahteva odstranjenje Beusta. Sreča Avstrije naj nanese kmalu, da se to zgodi.

Zastopnik avtro-ogerske zunanje politike grof Beust je poslal francoskemu ministru zunanjih zadev depešo, v kateri pripoveda, da se v Gaštanju in Saleburgu niso delale nikake trdne zaveze Avstrije s Rusijo, temuč da se je delalo vse za evropski mir. Ob enem Beust Francozom svoje „prijateljstvo“ zagotavlja, samo jih prosi naj ne maščevanje nad Prusi ne mislijo. Zatem govori o socijalnem vprašanji, o kterem se je res z Birmarkom zedinil. — Vendar Francozi ne porajtajo mnogo za Beustovo prijateljstvo. Najrazširjenější list „Le Sicle“ ostro piše proti politiki Beustovi v Avstriji, isto tako tudi drugi francoski časopisi, kteri so pred vojsko pisali proti Slovanom in za Beusta.

Iz Angleškega se ponavljajo poročila, da je kraljica na smrt bolna. Nemške novine govore o njenem nasledniku princu valeskem nepovoljne reči, kakor da bi bil sovražnik ljudstva, zapravljiv, itd. Drugi glasovi pak trde, da je tega moža značaj tak, da se bode stoprv na kraljevskem stolu pokazal kot dober. Nemci tudi morda zato niso prijatelji tega naslednika, ker je prijatelj Francozom.

Razne stvari.

* (Dramatično društvo v Ljubljani). V nedeljo 1. t. m. se je prvokrat predstavljala po-

slovenjena burka s petjem „Doktor in postrešek“ (nemški „Express“ Nr. 97). Burka ima mnogo zavozlanih momentov in je popolnem pripravna kratkočasiti za en večer občinstvo, zlasti ako se tako dobro predstavlja, kakor se je takrat. Glavne naloge so bile sploh v spretnih rokah, pa največa zasluga k ugodnemu uspehu gre gosp. Nollu-ju. Martina, šegavega služabnika Mahovčevga je on tako izvrstno predstavljal, ka smelo rečemo, da je to njegova „glanzrolle“. Gosp. P. Kajzél kot Peter Zal, postrešek št. 20, je bil, kakor vsigdar, svojej nalogi popolnem kos, skazal se je igralca, ki je na odru popolnem domač in ima že veliko „routine“. Za njim bi imenovali gospodično Ross-ovo iz Postojne, ki je ta večer prvokrat nastopila, zlasti kar se petja tiče. Glas je jako prijeten in mil, dosti krepek, gospodična sploh prav simpatična prikazen, tako da gre čestitati dramatičnemu društvu za to novo pridobitev, ktera bode gotovo kinč našemu mlademu gledališču, ako bode upotrebljevala več mimike, ako bode igrala živahneje in bolj z občutkom. Pohvalno omeniti moramo gospode Jeločnika, Šušteršiča, Špindlera in Grila. Zakaj je slednji rabil tržiško narečje, nam ni ravno razvidno. Med krasnim spolom je občinstvo posebno veselo nazdravilo svojega ljubljence, gospo Valenta-Brusovo, ktera je svoj sicer kratek nalog, kakor zmirom, prav dobro izvršila. Gospodično Podkrajškovo pa bi želeli,

videti in slišati v kaki večji roli, ktere bi bila kolikor moremo soditi iz dozdajnih kratkih nalog — gotovo kos. Občinstvo je bilo jako zadovoljno, sosebno pevski oddelek si je pridobil mnogo ploskanja. S kupletom, v katerem se omenja trinajstotica nemčurskih poslancev, je vrgel g. Nollu mnogo radosti med poslušalce, razve enega, kteri se je tekoj iz gledališča podal. Branjevka Raglja (gosp. Pardubska) in druge manjše naloge, so prekratke, da bi se kritovale, petje zbora je zadovoljilo, isto tako tudi vojaška godba Huynoveev. Gledališče je bilo jako polno, izvzemši edino obligatne lože. — Druga predstava dram. društva v deželnem gledališči ljubljanskem bo v saboto 7. septembra. Predstavlja se bodo igre „Zabavljica“ veseloigra v 1 dejanji, „Eno uro doktor“ burka v 1 dejanji in „Pred zverinjakom“ igra s petjem v 1 dejanji. Ker se še zmirom lahko abonira na sedež ali fouteuil pri blagajniku g. Žagarju za vseh 24 predstav te saisona ali za prvih 12, se dobivajo sedeži samo na dan predstave pri gledališki kasi od 10.—12. ure zjutraj.

* (Gospodarjem), kteri čitajo nemški, in se pečajo z umno sadjerejo, vinstvom, hmeljerejo,

kletnim gospodarstvom priporoča kmetijsko ministerstvo časopis „Pomologische Blätter“, kteri izhajajo pod uredništvom g. Horaček-a v Troji pri Pragi (Troja bei Prag) in veljajo na pol leta 1 gld. 50 kr.

* (Knjižica „Kranjsko ljudsko šolstvo“) v zadnjem listu omenjena, spis. J. Lapajne, učitelj v Idriji, dobiva se pri J. Giontini-ju v Ljubljani in pisatelju v Idriji po 30 kr.

Listnica uredništva: G. J. L. v. I. Kakor vidite, zdaj že bilo. Sicer v tej stvari vselej drago od vas. — A. T. Prekasno. — Gosp. S. v B. Ž. „za svoj žep“ — morete in hočete to dokazovati pred sodiščem? potem je dopis vzeti mogoče. — Gosp. G. v K. Prosim, da vi z nami vred počakate do končanja d. z. Zdaj bi stvar naredila kvar.

Dunajska borsca 4. oktobra.

Enotni drž. dolg v bankoveih	57 gld. 95 kr.
Enotni drž. dolg v srebru	69 „ 10 „
1860 drž. posojilo	98 „ — „
Akcije narodne banke	7 „ 73 „
Kreditne akcije	289 „ 20 „
London	118 „ 50 „
Srebro	118 „ 21 „
C. k. cekin	5 „ 62 „
Napol.	9 „ 45 „

(11—14)

Kovane, uradno preiskane decimalne vage četirivoglate oblike:

Nositeljna moč: 1 2 3 5 10 15 cent.
Cena, gld.: 18 21 25 35 45 55.
Nositeljna moč: 20 25 30 40 50 cent.
Cena, gld.: 70 80 90 100 110.

Balansirne vage:

Nositeljna moč: 1 2 4 10 20 30 ft.
Cena, gld.: 5 6 7.50 12 15 18.
Nositeljna moč: 40 50 60 70 80 ft.
Cena, gld.: 20 22 25 27.50 30.

Vage za žirino z železnim obročjem in utegi (gevihti):

Nositeljna moč: 15 20 25 30 40, 50 cent.
Cena, gld.: 150 170 200 230 300 350.

Mostne vage:

Nositeljna moč: 50 60 70 80 100 cent.
Cena, gld.: 350 400 450 500 500.
Nositeljna moč: 120 150 200 300 cent.
Cena, gld.: 600 650 750 900.

Da je vse sorte druge vage in utegi.

Naročilom proti pošiljanju denarja ali na poštno poduzetje ustreže precej:

L. Bugany & Comp., fabrikanti vag in utegov.

Dunaj, mesto, Singerstrasse Nr. 10.

Za enega suplenta

je pri šoli vadnici in vzornici (Uebungs- und Muster-schule) c. k. učiteljskega izobraževališča v Mariboru službeno mesto.

Prosilci naj se oglasijo pri ravnatelju imenovane šole: Gambirushalle I. nadstropje.

V Mariboru, 2. oktobra 1871.

(38—2)

C. k. ravnateljstvo.

Za notarje.

Absolviran jurist zmožen tudi slovenskega jezika bi rad pri kacem notarju v službo stopil. Več se izve pismeno pod „R. Adminastracija Slov. Naroda“ v Mariboru. (39—1)

Zdravilno pomaganje

Hoff'ovih sladnih fabrikatov (Malzfabrikate)

pri prsnih in vratnih boleznih, pri splošni telesni slabosti i. t. d. je v več kot 100 tisoč zahvalnih in priznanjskih pismih dokazano. (34—1)

Gospodu dvornemu prodajalcu

Joanezu Hoffovemu

osrednemu založništvu na Dunaji. Kärentnerring II.

Beluno (v Renečanskem), 3. avg. 1871. Tudito leto zopet od splošne telesne slabosti obiskovan, ktero skoro popolnoma odstraniti je rabljenje vašega sladkega ekstrakta pomagalo, (boleznica je v prejšnjih letih ponavlja v istih letnih časih sladni ekstrakt jemala) prosim, da se mi 28 flaš tistega pošlje, za kar tu plačo prilagam. **Nina de Betta.**

Kernia. 14. marca 1871. Veselo olajšanje in zmanjšanje mojega prsnega kašlja (kterega sem imel 1869 in 1871), za ktero se imamo zahvaliti samo rabljenju vašega mnogocenjenega sladnega ekstraktnega piva, in sladnih bonbonov; to me zadolži da se vam zahvalim; ne bom zamudil, to „dobredejno zdravilo“ tudi drugim priporočiti. (Sledi naročba.)

Paul Stark, kaplan.

Gerkava. 17. sept. 1871. Ker moja zaloga h koncu gre, vas prosim, da mi zopet 5 funtov svoje tako zdravilne sladne čokolade (Malz-Chocolade) pošljete.

Franz Makovic,

Broos, 3. junija 1871. Ne morem opustiti izvrstne launosti vaše malz-čokolade v obliki prahu kot hrano za dojenca hvaliti in prosim itd.

Maks Pogatsnik, advokat.

Sahwarzbach. 6. febr. 1871. Prosim Vas, da mi zopet 6 flaš malz-ekstraktne zdravilne pive in sladnih bonbonov za prvi pošljete. Moram svoje resnično začudenje izreči o čudoviti činiosti Vaših malčnih preparatov, ker že po prvem vzetji sem mirneji spal, kašelj je pojenjal in slina je lahka postala. Jaz morem samo vsacemu bolniku na prsih, svetovati, naj si pridobi vaših fabrikatov, ker se zdravje spet pridobi in se more še mnogoktero leto življenja veseliti.

Jožef Kanžian, krčmar.

Svarilo pred ponarejanjem in posnemanjem.

Na vseh etiketah mojih pravih malz-fabrikatov se najde podpis **Johan Hoff.**

V Ipavi se pravo dobi samo gri g. Anton Deperis-u, apotekarju.

Čudeš v Kosmetiki!

Noben pomoček za lase barvati.

Dr. John Brown's

c. k. privilegirana prava

pomada za lase ohraniti

(12—4)
Debra za črnc, rujave in rumene lasc, namestuje vsak lasoharven pomoček, naredi da osi-velji lasje in osivela brada knalu zopet dobodo prejš-njo barvo; precej v prvih dneh rabljenja se vidi že vspeh zabranu prarano ali daljne ostivenje, kakor izpad las in zaplodi gosto rast las, kakor se vidi navadno pri kreпки mladosti. Ta pomada dela lasc fine in svetle, a ne omasti pokrivala, kar je zavoljo ekonomije in po letu posebne vrednosti. — Za go-tov vspeh garantira!
Veliki lonec 2 gld.; 1/4 ducent gld. 4.80;
1/2 ducent gld. 9; 1 ducent gld. 16.80 a. v. Mali lončki 1 gld. 1/4 duc. gld. 2.70; 1/2 duc. 5.10; 1 duc. 9 gld. a. v., proti gotovi plači ali poštno povzetje. Zapokanje cenó.

Centralni in razpošiljavni depó je pri iznajditelji: Wien, Mariahilf, Gumpendorferstrasse Nr. 43, 1. Stock.

Jaz Viljelmina Rix

tukaj javno izrekam, da sem kot ndova ranjk. dra. **A. Rixa** že osem let edina in sama izdelovalka prave in nepokvarjene original-paste **Pompadour**, ker le jaz poznam skrivnost pripravljanja. S tem torej naznanjam, da se odsehmal omenjena pasta Pompadour nepopačena dobiva le v mojem stanovanji na Dunaji, Leopoldstadt, grosse Mohren-gasse 14, 1 Stiege Thür 62; svarim, naj se nikjer drugje ne kupuje, ker zdaj nimam ni depota ni filiale in

Pošilja se po pov-zemi (Nachnahme).

sem vse depote razpustila zaradi ponarejanja. Moja prava pasta Pompadour, tudi čarobna pasta imenova-na, nikdar ne ostane brez vspeha, ki je vzvišen nad vsako pričakovanje edino **garantovano** sredstvo za hitro in nezmotljivo od-praviljanje vseh mozoljev na obrazi, sajeveev, peg, šinj in ogoreev. Garantcija je tako gotova, da se denar **retour** pošlje, ko bi vspehi izostali. Piskere te izvrstne paste s podukom 1 gld. 50 kr. a. v. (19—2)

Zahvalna pisma se ne razglasajo.